

Risk Management System to Improve the Quality of Basic Education Based on the Concept of Desired Outcome of Education

Warunee Lapanachokdee^{1*}

Received: 17-04-2024, Revised: 24-07-2024, 30-09-2024, Accepted: 03-10-2024

Abstract

This study has three purposes: 1) to investigate the needs for developing a risk management system to improve the quality of basic education based on the concept of desired outcomes, 2) to develop a risk management system to improve the quality of basic education based on the concept of desired outcomes, and 3) to test and assess the quality of the developed risk management system for improving basic education quality, also based on desired outcomes. The research employed a research and development methodology and was divided into three phases, aligning with its stated purposes. Information was gathered from various sources: three school affiliation administrators provided insights through interviews, 241 school directors completed questionnaires, and 22 staff members from three basic education schools participated in the system's trial. The research instruments included a semi-structured interview form, an open-ended questionnaire, and a form for assessing the quality of the risk management system. Data analysis involved calculating frequency, percentage, mean, standard deviation, and performing content analysis. The main results are summarized below:

1. Significant risks in improving the quality of basic education, based on each domain of desired educational outcomes, included: 1) lack of life skills, work skills, and self-learning skills; 2) lack of media literacy; and 3) lack of civic consciousness. Basic education schools needed a risk management system with the following attributes: improved readiness through staff knowledge provision, continuous monitoring and evaluation of work performance, establishment of committees and responsible individuals with clearly defined roles, and continuous improvement of work processes.

¹ Faculty of Education, Kasetsart University

* Corresponding Author, E-mail: feduwnl@ku.ac.th

2. The developed risk management system, named Pa-Vicids, demonstrated attributes aligned with six major principles: 1) Value Creation, 2) Integration, 3) Participation, 4) Communication and Information, 5) Dynamism, and 6) Sustainable Development. It consisted of five components: external environment, input, process, output, and feedback.

3. The three schools that trialed the system were able to implement their risk plans/action plans fully and effectively. The levels of all identified risks were reduced to low and moderate levels, which were deemed acceptable. All three schools plan to continue managing risks in the following academic year to further lower risk levels from moderate to low. Additionally, no new risks were reported in any of the three schools, indicating that the investigations and analyses of risks had been conducted comprehensively, covering all domains of the desired outcomes.

4. The Pa-Vicids system achieved the highest level of quality across all four standards. The average overall quality assessment score was 4.67. The quality levels in all four standards were at the highest, with average scores ranging from 4.61 to 4.72. The standard with the highest quality level was the propriety standard (average score: 4.72), followed by the utility standard (4.68), the accuracy standard (4.66), and the feasibility standard (4.61).

Keyword: Risk management system; Educational quality Improvement; Desired outcome of education; Basic education

ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิด ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

วารุณี ถิ่นโชติ^{1*}

วันรับบทความ: 17-04-2024, วันแก้ไขบทความ: 24-07-2024, 30-09-2024, วันตอบรับบทความ: 03-10-2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 2) เพื่อพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และ 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพของระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แหล่งข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ให้ข้อมูลโดยการสอบถาม จำนวน 241 คน และผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่ทดลองใช้ระบบบริหารความเสี่ยง จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามปลายเปิด และแบบประเมินคุณภาพของระบบการบริหารความเสี่ยง การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ความเสี่ยงที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา แต่ละด้านคือ 1) การขาดทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การรู้ไม่เท่าทันสื่อ และ 3) การขาดความตระหนักในฐานะพลเมืองของชาติ โดยสถานศึกษาต้องการระบบบริหารความเสี่ยงที่มีการเตรียมความพร้อมโดยสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากร มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดผู้รับผิดชอบและกำหนดบทบาทหน้าที่ และมีการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ระบบบริหารความเสี่ยงที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาววิสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids เพื่อสะท้อนถึงคุณลักษณะสำคัญของระบบที่เป็นไปตามหลักการสำคัญ 6 หลักการ ได้แก่ 1) การสร้างคุณค่า 2) การบูรณาการกับการดำเนินงานปกติ 3) การมีส่วนร่วม 4) การสื่อสารและสารสนเทศ 5) การเป็นพลวัต

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, ติดต่ออีเมล: feduwnl@ku.ac.th

และ 6) การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอก ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ

3. ผลการทดลองใช้ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาววิสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง สามารถบริหารความเสี่ยงตามแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการที่กำหนดได้ครบถ้วนเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ความเสี่ยงทั้งหมดที่ระบุไว้มีระดับความเสี่ยงลดลงไปอยู่ในระดับต่ำและระดับปานกลางซึ่งเป็นระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 แห่งจะดำเนินการบริหารความเสี่ยงในปีการศึกษาต่อไปเพื่อให้ความเสี่ยงที่ยังอยู่ในระดับปานกลางลดลงไปอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้โรงเรียนทั้ง 3 แห่งยังไม่พบความเสี่ยงใหม่ เนื่องจากการค้นหาและวิเคราะห์ความเสี่ยงไว้อย่างครอบคลุมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทุกด้านแล้ว

4. ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาววิสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids เป็นระบบที่มีคุณภาพตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมเท่ากับ 4.67 มีคุณภาพในมาตรฐานทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.61- 4.72 โดยมาตรฐานที่มีคุณภาพระดับสูงสุดคือ มาตรฐานด้านความเหมาะสมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมาคือ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความถูกต้อง และมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพเท่ากับ 4.68 4.66 และ 4.61 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ระบบบริหารความเสี่ยง; การพัฒนาคุณภาพการศึกษา; ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา; การศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 กำหนดให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องดำเนินการในสถานศึกษา โดยกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนและให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยมีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในรูปแบบของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education: DOE Thailand) ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง (Office of the Education Council, 2019)

แต่จากรายงานผลการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ของ Office of the Education Council (2016) พบว่าเป้าหมายเชิงปริมาณที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาตินั้นไม่มีข้อใดที่บรรลุผล ส่วนเป้าหมายเชิงคุณภาพพบว่าผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมยังไม่น่าพึงพอใจ สะท้อนให้เห็นว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การวางแผนของหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นหน่วยปฏิบัติ และการบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติยังขาดทิศทางและขาดการเชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ (Office of the Education Council, 2018) ได้จัดทำรายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 ซึ่งได้สรุปว่าประเทศไทยได้พบกับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านการศึกษา ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วนและมีประสิทธิภาพ สถานการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในปัจจุบัน ได้แก่ 1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม 2) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ พ.ศ. 2558 (Millennium Development Goals: MDGs, 2015) สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs, 2030) 3) การดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) 4) การสร้างประชาคมอาเซียน 5) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และนโยบายประเทศไทย 4.0 6) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมผู้สูงอายุ และ 7) ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีความเสี่ยง (Risk) ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่ง (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2013; Sumaeteepasit,

Pipithnaowarat, & Khongsawatkiat, 2013; Office of the Higher Education Commission, 2011; Sunarayut, 2010; Office of the Public Sector Development Commission, 2009; Office of Internal Audit, Kasetsart University, 2007) ได้ให้ความหมายความเสี่ยงไว้สอดคล้องกันสรุปได้ว่าหมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือภาวะคุกคาม หรือการกระทำใดๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบ ความผิดพลาด ความเสียหาย ความล้มเหลว ความสูญเสียโอกาส หรือลดโอกาสที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือทำให้การดำเนินงานขององค์กรไม่ประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือก่อให้เกิดผลเสียต่องค์กร ทั้งนี้ไม่ว่าองค์กรจะกำหนดวัตถุประสงค์ไว้เช่นใด ก็ตาม การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ต้องประสบกับความเสี่ยง หรือกล่าวได้ว่าโอกาสที่ องค์กรจะเกิดความผิดพลาดและความเสี่ยงในการดำเนินงานยังคงมีอยู่เสมอ แต่อาจปรากฏในลักษณะที่ แตกต่างกัน

ดังนั้น หากองค์กรมีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ และการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงคือกระบวนการที่ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการระบุความเสี่ยง การวิเคราะห์ความเสี่ยง และ การกำหนดแนวทางการควบคุม เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และเพื่อการตัดสินใจในการเลือกยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนงาน และจัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติงาน ที่ช่วยลดมูลเหตุหรือผลของ ความเสียหาย (หรือผลกระทบ) ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ระดับและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ สามารถประเมินได้ ควบคุมและตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมาย ให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Finance, 2014; Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2013; Sumaeteprasit, Pipithnaowarat, & Khongsawatkiat, 2013; Office of the Public Sector Development Commission, 2009; Klaphachan, 2008)

การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ช่วยให้การบริหารงาน และการตัดสินใจด้านต่างๆ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่างๆ เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ช่วยลด การสูญเสีย และโอกาสที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากการบริหารความเสี่ยงนั้น มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบจะยิ่งช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมา (Stair & Reynolds, 2010; Tongaram, 2009; Boontawee, 2003) ได้ กล่าวถึงระบบว่าเป็นการรวมกันขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน แต่ละองค์ประกอบมีเป้าหมายร่วมกันโดยต่างมีหน้าที่และดำเนินการตามหน้าที่ของแต่ละ องค์ประกอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้แนวทาง

กำกับและสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง หรือการกำหนดนโยบาย หรือการวางแผนบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ช่วยให้สามารถพัฒนาคุณภาพได้บรรลุตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาสามารถเตรียมความพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา โดยมีการบริหารจัดการปัจจัยเสี่ยงเพื่อให้โอกาสที่จะเกิดปัจจัยเสี่ยงลดลงและ/หรือความรุนแรง/ผลกระทบของความเสียหายจากปัจจัยเสี่ยงลดลงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้และสามารถควบคุมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
2. เพื่อพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพของระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ประกอบด้วย ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา การบริหารความเสี่ยง ระบบและการพัฒนาระบบ ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

การจัดการศึกษาของชาติจะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน อันเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดีมีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้ (Office of the Education Council, 2019)

1. ผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัล และโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่างๆ มีสุนทรียะ รักซ์ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคมเพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม

3. พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

การบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือมีความไม่แน่นอน หรือภาวะคุกคาม หรือการกระทำใดๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบ ความผิดพลาด ความเสียหาย ความล้มเหลว ความสูญเสียเปล่า การสูญเสียโอกาส หรือลดโอกาสที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือทำให้การดำเนินงานขององค์การไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อองค์การ

การบริหารความเสี่ยง คือกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการระบุความเสี่ยง การวิเคราะห์ความเสี่ยง และการกำหนดแนวทางการควบคุม เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และเพื่อการตัดสินใจในการเลือกยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนงาน จัดสรรงบประมาณ และกระบวนการปฏิบัติงาน ที่ช่วยลดสาเหตุของความเสี่ยงหรือความเสียหาย (หรือผลกระทบ) ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ระดับและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเป้าหมายให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

กระบวนการบริหารความเสี่ยงประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ขององค์การ เป็นการกำหนดและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทิศทาง และผลลัพธ์หรือความสำเร็จขององค์การ 2) การค้นหาและระบุความเสี่ยง เป็นการค้นหา การคัดแยก และการบ่งชี้ความเสี่ยงขององค์การ โดยการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงกับวัตถุประสงค์ขององค์การ 3) การวิเคราะห์ความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบของความเสี่ยง รวมถึงวิเคราะห์ระบบการควบคุมที่มีอยู่เดิม 4) การประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง เป็นการประเมินระดับความรุนแรงและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง 5) การกำหนดกลยุทธ์/การตอบสนองและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง เป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยงและการจัดทำแผนปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงที่ครอบคลุมแนวทาง มาตรการ ผู้รับผิดชอบ และกรอบเวลาในการจัดการความเสี่ยง ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 6) การดำเนินการบริหารความเสี่ยง เป็นการนำแผนปฏิบัติการ

บริหารความเสี่ยงไปประชาสัมพันธ์ ชี้แจง มอบหมาย และผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยงขององค์กร และ 7) การตรวจสอบ การประเมิน และการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงเป็นการตรวจสอบ การกำกับ การติดตาม การควบคุม การประเมิน และการปรับปรุงแก้ไขการบริหารความเสี่ยง (Jedsadawal, 2007; Office of the Public Sector Development Commission, 2009; Suntarayut, 2010; Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2013; Gray & Larson, 2011)

ระบบและการพัฒนาระบบ

ระบบ หมายถึง การรวมกันขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และแต่ละองค์ประกอบต่างมีหน้าที่และทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ระบบเปิด (Opened system) เป็นระบบที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อระบบซึ่งครอบคลุมระบบภายนอกที่ใหญ่กว่าโดยมองว่าองค์การถือเป็นระบบย่อยภายใต้สภาพแวดล้อม และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน องค์ประกอบหลักของระบบเปิด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ข้อมูลป้อนกลับ และสภาพแวดล้อม (Robbins, 1990; Schoderbek, Schoderbek, & Kefalas, 1990; Lunenburg & Ornstein, 2012; Stair & Reynolds, 2010)

การพัฒนาระบบประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ระบบ เป็นการศึกษาวิเคราะห์สภาพของระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคในการใช้ระบบอย่างไร และ หากจะมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมควรมีแนวทางอย่างไร 2) การออกแบบและพัฒนาระบบเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือออกแบบองค์ประกอบของระบบ และการตรวจสอบความเหมาะสมของระบบที่ได้ออกแบบไว้ก่อนนำไปทดลองใช้จริง เพื่อให้ระบบใหม่ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติ 3) การนำระบบไปใช้ เป็นการนำระบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริง และ 4) การประเมินระบบเป็นการพิจารณาความเหมาะสมหลังจากนำระบบไปทดลองใช้จริง เพื่อเป็นการยืนยันว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ (Edwards, 1985; Stair & Reynolds, 2010)

คุณภาพของระบบ

การตรวจสอบคุณภาพของระบบตามเกณฑ์มาตรฐานของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluations (1994) ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง ดังต่อไปนี้

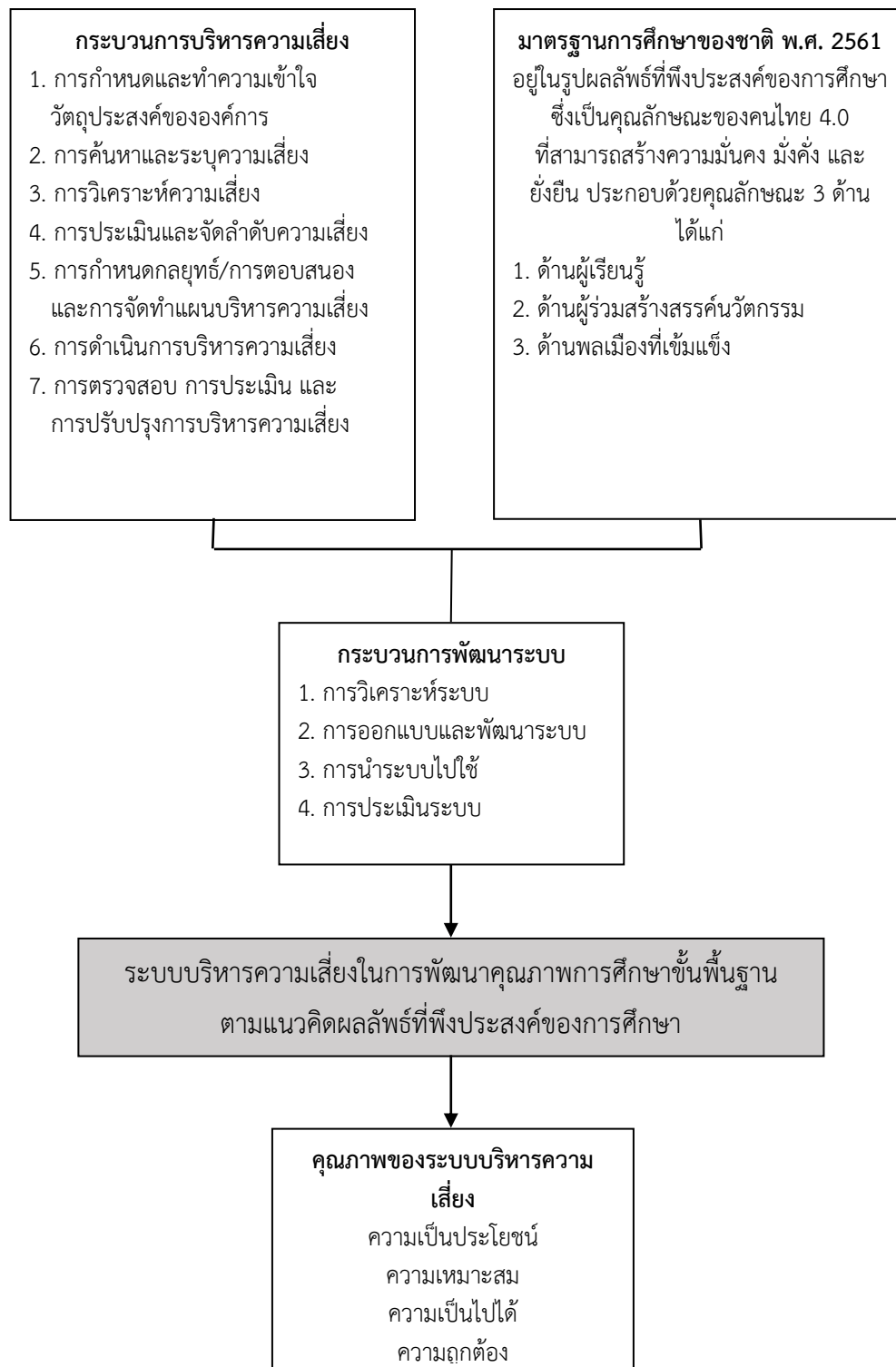
มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์เป็นมาตรฐานที่แสดงว่าระบบช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่สอดคล้องตรงตามความต้องการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้

มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ เป็นมาตรฐานที่แสดงว่าระบบสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง มีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วม และผลที่ได้มีความคุ้มค่า

มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นมาตรฐานที่แสดงว่าระบบเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ จริยธรรม มีความเป็นธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เกี่ยวข้อง

มาตรฐานด้านความถูกต้อง เป็นมาตรฐานที่แสดงว่าระบบช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ มีความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริง และทันเวลา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทำให้ได้กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
แนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เป็นการศึกษาความเสี่ยงในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ปัญหาของการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการ 2 วิธีในการศึกษา ได้แก่

1. การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ต้นสังกัดที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสังกัดแตกต่างกัน 3 สังกัด ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2. การสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคกลางที่มีขนาดและสังกัดแตกต่างกัน โดยเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 241 คน จากประชากร 5,402 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สังกัดและขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิในการจำแนกสถานศึกษา แล้วใช้การสุ่มอย่างง่ายให้ได้สถานศึกษาในแต่ละสังกัดและขนาดตามสัดส่วนจำนวนสถานศึกษาที่เป็นประชากร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสอบถามโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดประเภทหรือหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ รวมทั้งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางประกอบความเรียง

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. “ร่าง” ระบบและคู่มือการใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยใช้ผลการวิจัยระยะที่ 1 และผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2. การตรวจสอบคุณภาพของ “ร่าง”ระบบ และคู่มือการใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม รวม 5 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินทางการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และ 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สังกัดละ 1 คน รวม 3 คน

3. การปรับแก้ “ร่าง” ระบบและคู่มือการใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินคุณภาพของระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การทดลองใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ที่ผ่านการพิจารณาและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลางที่มีขนาดและสังกัดแตกต่างกัน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียนที่ 1) สถานศึกษาขนาดกลางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (โรงเรียนที่ 2) และสถานศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (โรงเรียนที่ 3)

2. การศึกษาผลการทดลองใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลางที่มีขนาดและสังกัดแตกต่างกัน จำนวน 3 แห่ง

3. การประเมินคุณภาพของระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ในมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง โดยให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ที่ทดลองใช้ระบบฯ เป็นผู้ประเมิน

4. การปรับแก้ระบบและคู่มือการใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ที่ทดลองใช้ระบบฯ

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นต้นสังกัดของสถานศึกษา และการสอบถาม

ผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดประเภทหรือหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ และสรุปผลการศึกษาที่มีความถี่สูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ความเสี่ยงที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาใน 3 ด้าน มีดังนี้

1.1.1 ด้านผู้เรียนรู้ มีความเสี่ยง ได้แก่ 1) การขาดทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนและสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ รวมทั้งความไม่เพียงพอของอาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการ และ 3) การขาดแรงจูงใจในการใฝ่เรียนรู้/ไม่ใฝ่รู้ ขาดความเพียร ความใฝ่รู้ ความตั้งใจเรียน ความรับผิดชอบในการเรียนรู้และการทำงาน การไม่สนใจเรียน/ไม่ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

1.1.2 ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความเสี่ยง ได้แก่ 1) การรู้ไม่เท่าทันสื่อ การตกเป็นเหยื่อของภัยบนโลกออนไลน์ การใช้สื่อในทางที่ผิด การเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสม การถูกล่อลวง การละเมิดสิทธิผู้อื่น การเสพติดเกม ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การกระทำความผิดทางไซเบอร์ (Cyber Bully) การเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลที่สร้างความเสียหาย การถูกเข้าถึงข้อมูลโดยมิชอบ 2) การขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนและสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งอุปกรณ์ไม่ทันสมัยหรือใช้งานไม่ได้ และ 3) การขาดทักษะเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครูผู้สอน ขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ไม่จัดการเรียนการสอนเชิงนวัตกรรม

1.1.3 ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความเสี่ยง ได้แก่ 1) การขาดความตระหนักในฐานะพลเมืองของชาติ รักชาติลดลง ความภูมิใจในความเป็นไทย/ภูมิปัญญาไทย/วัฒนธรรมไทยลดลง 2) ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย โดยยึดแห่งสิทธิที่พึงมีพึงได้มากกว่าหลักการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น การเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยแต่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และ 3) การขาดการวิเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ ความเท่าเทียม การเสพข่าวปลอม (Fake News) ที่สร้างความขัดแย้ง ความเกลียดชัง ความสับสน ความตื่นตระหนก

นอกจากนั้น ยังมีความเสี่ยงในภาพรวมที่กระทบกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความไม่แน่นอนของนโยบายการศึกษา การเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศภัยพิบัติ อุทกภัย โรคติดต่อ เศรษฐกิจถดถอย ปัญหาสังคม การเมือง กฎหมาย ความมั่นคงทางอาชีพ 2) ความแตกต่างด้านความพร้อมของครอบครัว การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ ไม่มีเวลาปล่อยนักเรียนอยู่ตามลำพัง การอาศัยกับปู่ย่าตายาย และ 3) ภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) และช่องว่างในการเรียนรู้ (Learning Gaps) จากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้จัดการเรียนรู้ได้ไม่เต็มที่

และขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาหรือพัฒนานักเรียนได้ไม่เต็มศักยภาพ รวมทั้งทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรม เช่น ก้าวร้าว ขาดระเบียบวินัยและทักษะทางสังคม เป็นต้น

1.2 ผลการศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

สถานศึกษายังไม่มีการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิด
ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาโดยตรง แต่มีการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงโดยการจัดทำแผนพัฒนา
คุณภาพการศึกษา/แผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถานศึกษาบางแห่งมีการควบคุมภายใน/การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารวิชาการ ด้านบุคลากร
ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ และด้านงานทั่วไปสถานศึกษา

1.3 ผลการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

สถานศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง แต่ไม่ใช่ปัญหาการบริหารความเสี่ยงใน
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาโดยตรง ซึ่งปัญหาที่
สำคัญ ได้แก่ บุคลากรมีหน้าที่และภาระงานรับผิดชอบมาก จึงส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร
ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน และปัญหาบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ
บริหารความเสี่ยง

1.4 ผลการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้น
พื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

สถานศึกษามีความเห็นว่าควรมีการเตรียมความพร้อม โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจ
ความสามารถ และทักษะการบริหารความเสี่ยงให้กับบุคลากร ควรมีการกำกับติดตามและประเมิน
ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดผู้รับผิดชอบ และกำหนด
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และควรนำข้อดี
ข้อเสีย ปัญหาอุปสรรคที่พบ และผลการประเมินในปีก่อนหน้ามาใช้บทวน/ปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง

1.5 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยง ได้แก่ ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจ
ความตระหนัก/การเห็นความสำคัญ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
บุคลากรและแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ปัจจัยการมีส่วนร่วม/ความร่วมมือ/การสนับสนุนของ
บุคลากรและทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานต้นสังกัด ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ผู้ปกครอง วัด ชุมชน สังคม องค์กร
ปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือ/การมีส่วนร่วม/

การทำงานเป็นทีม และปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ถือว่าการบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือสำคัญของการบริหารงาน

2. ผลการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยได้พัฒนาและกำหนดชื่อระบบบริหารความเสี่ยงว่า “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวิสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids” ซึ่งเป็นตัวย่อที่มาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สะท้อนถึงคุณลักษณะสำคัญของระบบบริหารความเสี่ยงที่เป็นไปตาม 6 หลักการ ได้แก่ 1) การสร้างคุณค่า (Value Creation) 2) การบูรณาการกับการดำเนินงานปกติ (Integration) 3) การมีส่วนร่วม (Participation) 4) การสื่อสารและสารสนเทศ (Communication and Information) 5) การเป็นพลวัต (Dynamism) และ 6) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยคำว่า “พา” มาจากหลักการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อแสดงถึงลักษณะของบุคลากรในสถานศึกษาที่ร่วมมือรวมพลังกันหรือพากันดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการบริหารความเสี่ยง ส่วนคำว่า “วิสิทธิ์” นั้น มีความหมายว่าเลิศ ยอดเยี่ยม เด่น ดียิ่ง ประเสริฐ นอกจากนั้น คำว่า “สิทธิ์” ยังสะท้อนถึงการดำเนินงานที่เป็นอิสระโดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย ดังนั้น ระบบพาวิสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids จึงแสดงถึงระบบบริหารความเสี่ยงที่บุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือรวมพลังกันหรือพากันบริหารความเสี่ยงจนบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งนี้ คุณลักษณะสำคัญของระบบตาม 6 หลักการข้างต้นนั้นเป็นไปตามผลการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยง ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นต้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวิสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านกระบวนการ องค์ประกอบด้านผลผลิต และองค์ประกอบด้านข้อมูลป้อนกลับ ระบบบริหารความเสี่ยงที่พัฒนาขึ้นแสดงดังภาพที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย 1.1) ความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การศึกษา 1.2) ปัจจัยภายนอกที่สถานศึกษาไม่สามารถควบคุมได้ และ 1.3) นโยบายและคำสั่งต่างๆ จากหน่วยงานต้นสังกัด

2. องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 2.1) สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา 2.2) ภูมิปัญญาการใช้ระบบบริหารความเสี่ยง และ 2.3) ความเข้าใจและความตระหนักของบุคลากรในสถานศึกษา

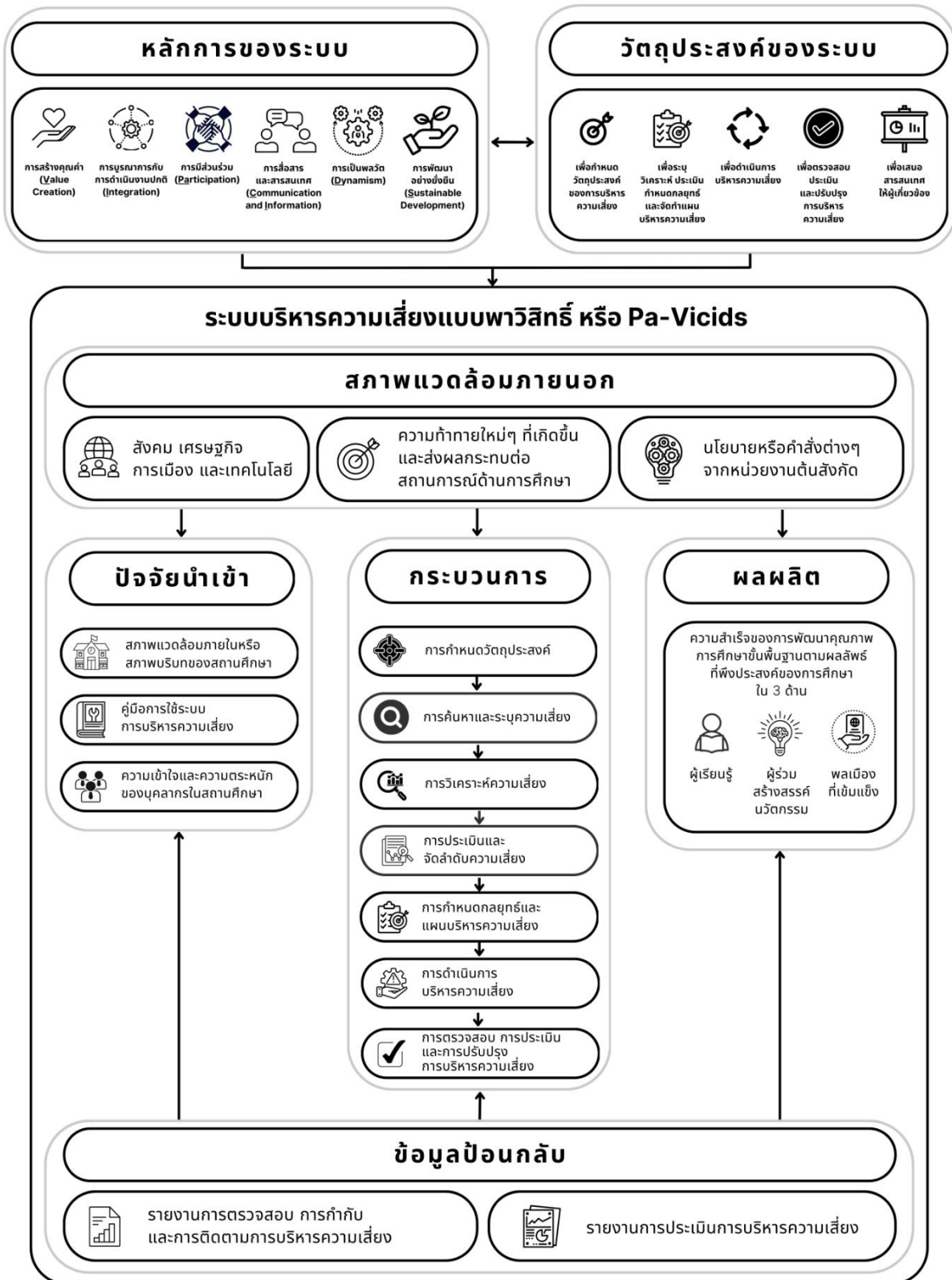
3. องค์ประกอบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 3.1) การกำหนดและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 3.2) การค้นหาและระบุความเสี่ยง 3.3) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 3.4) การประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง 3.5) การกำหนดกลยุทธ์/การตอบสนองและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

3.6) การดำเนินการบริหารความเสี่ยง และ 3.7) การตรวจสอบ การประเมิน และการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง

4. องค์ประกอบด้านผลผลิต เป็นความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ใน 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

5. องค์ประกอบด้านข้อมูลป้อนกลับ ประกอบด้วย 5.1) รายงานการตรวจสอบ การกำกับ การติดตาม และการควบคุมการบริหารความเสี่ยง และ 5.2) รายงานการประเมินการบริหารความเสี่ยง

ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวาลิทธิ หรือ Pa-Vicids ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกรายการตรวจสอบ โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 4.60-5.00

ภาพที่ 2 ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิตี หรือ Pa-Vicids

3. ผลการทดลองใช้และผลการประเมินคุณภาพของระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

3.1 ผลการทดลองใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยนำระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวิซิธ หรือ Pa-Vicids” ที่ผ่านการพิจารณาและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการทดลองใช้ที่สำคัญมีดังนี้

3.1.1 ผลการค้นหาและการวิเคราะห์ความเสี่ยง

ผลการค้นหาและการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง แสดงในตารางที่ 1 ซึ่งสรุปได้ว่าโรงเรียนที่ 3 มีความเสี่ยงมากที่สุด จำนวน 55 ความเสี่ยง ส่วนโรงเรียนที่ 2 และโรงเรียนที่ 1 มีความเสี่ยงใกล้เคียงกัน โดยมีจำนวน 44 และ 43 ความเสี่ยง ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการค้นหาและการวิเคราะห์ความเสี่ยง

โรงเรียน	ความเสี่ยง			รวม
	ผู้เรียนรู้	ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม	พลเมืองที่เข้มแข็ง	
โรงเรียนที่ 1	18	11	14	43
โรงเรียนที่ 2	16	12	16	44
โรงเรียนที่ 3	20	13	22	55

3.1.2 ผลการประเมินความเสี่ยงและการกำหนดกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง

ผลการประเมินความเสี่ยงและการกำหนดกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง แสดงในตารางที่ 2 ซึ่งสรุปได้ว่า ความเสี่ยงของโรงเรียนที่ 1 และโรงเรียนที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นความเสี่ยงระดับสูง ส่วนความเสี่ยงส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ 3 เป็นความเสี่ยงระดับปานกลาง โดยกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงที่โรงเรียนใช้ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการลดหรือการควบคุม

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเสี่ยงและกำหนดกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง

โรงเรียน	ระดับความเสี่ยง				กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง			รวม
	สูงมาก	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ยอมรับ	ควบคุม	กระจาย	
โรงเรียนที่ 1	12	22	6	2	8	34	1	43
โรงเรียนที่ 2	3	31	9	1	10	33	1	44
โรงเรียนที่ 3	7	23	25	0	25	29	1	55

3.1.3 ผลการวางแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการบริหารความเสี่ยง

ผลการวางแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนทั้ง 3 แห่งแสดงในตาราง ที่ 3 สรุปได้ว่า ความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงถึงสูงมากและได้กำหนดกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงในลักษณะการลดหรือการควบคุมของโรงเรียนที่ 1 2 และ 3 มีจำนวน 34 33 และ 29 ความเสี่ยงตามลำดับโรงเรียนทั้ง 3 แห่งจึงได้วางแผนบริหารความเสี่ยงโดยกำหนดชื่อแผนบริหารความเสี่ยง มาตรการ/แนวทาง/กิจกรรมการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุของความเสี่ยงทั้งปัจจัยเสี่ยงภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้โอกาสเกิดความเสี่ยงลดลงหรือลดความรุนแรงหากเกิดความเสี่ยงขึ้น รวมทั้งกำหนดงบประมาณ ผู้รับผิดชอบ และระยะเวลา

ตารางที่ 3 ผลการวางแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการบริหารความเสี่ยง

โรงเรียน	ความเสี่ยง			รวม
	ผู้เรียนรู้	ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม	พลเมืองที่เข้มแข็ง	
โรงเรียนที่ 1	16	11	7	34
โรงเรียนที่ 2	12	12	9	33
โรงเรียนที่ 3	18	8	3	29

3.1.4 ผลการกำกับติดตามและการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง

โรงเรียนทั้ง 3 แห่งได้กำกับติดตามและปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติการบริหารความเสี่ยง โดยดำเนินการตรวจสอบสถานะการดำเนินการ ความเหมาะสมของมาตรการ/การดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรค/ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ค้นหาความเสี่ยงนอกเหนือจากที่ได้คาดการณ์ไว้ และแนวทางปรับปรุงการดำเนินการ ซึ่งพบว่ามาตรการ/การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงที่โรงเรียนทั้ง 3 แห่งกำหนดไว้นั้นมีความเหมาะสม โรงเรียนได้ดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด ไม่พบปัญหา/อุปสรรค/ข้อผิดพลาดรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน นอกจากนั้นยังไม่พบความเสี่ยงนอกเหนือจากที่ได้คาดการณ์ไว้ โรงเรียนทั้ง 3 แห่งจึงไม่มีการกำหนดแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานเพิ่มเติม

3.1.5 ผลการประเมินการบริหารความเสี่ยง

โรงเรียนทั้ง 3 แห่งได้ประเมินการบริหารความเสี่ยงที่โรงเรียนได้วางแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการและได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการประเมินระดับความเสี่ยงหลังการบริหารจัดการ และความเสี่ยงที่คงเหลือ สรุปได้ว่า โรงเรียนทั้ง 3 แห่งสามารถบริหารความเสี่ยงตามแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการที่กำหนดได้ครบถ้วนเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ความเสี่ยงเกือบทั้งหมดที่ระบุไว้มีระดับความเสี่ยงลดลงไปอยู่ในระดับต่ำซึ่งเป็นระดับที่ยอมรับได้ โดยยังคงมีความเสี่ยงที่ลดลง

ไปอยู่ในระดับปานกลางแต่เป็นระดับที่ยอมรับได้ ดังนี้ โรงเรียนที่ 1 ยังมีความเสี่ยงเกี่ยวกับนักเรียนอ่านเขียน คำพื้นฐานไม่คล่อง โรงเรียนที่ 2 ยังมีความเสี่ยงเกี่ยวกับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สำหรับการออกกำลังกาย ไม่เพียงพอ ส่วนโรงเรียนที่ 3 ยังมีความเสี่ยงเกี่ยวกับนักเรียนไม่ตั้งใจเรียนในชั่วโมงเรียนคณิตศาสตร์ นักเรียนไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใฝ่เรียนรู้ นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการขาดสารอาหาร มีภาวะอ้วน/ผอม และนักเรียนมีสุขภาพไม่แข็งแรง เจ็บป่วยง่าย ซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 แห่งจะดำเนินการบริหารความเสี่ยงในปีการศึกษาต่อไปเพื่อให้ความเสี่ยงลดลงไปอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนั้น โรงเรียนทั้ง 3 แห่งยังไม่พบความเสี่ยงใหม่เนื่องจากการค้นหาและวิเคราะห์ความเสี่ยงไว้อย่างครบถ้วนครอบคลุมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทุกด้านแล้ว

3.2 ผลการประเมินคุณภาพของระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ผลการประเมินคุณภาพในมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง โดยผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน ทั้ง 3 แห่ง ที่ทดลองใช้ระบบ รวมจำนวนทั้งสิ้น 22 คน แสดงในตารางที่ 4 สรุปได้ว่า “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids” เป็นระบบที่มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมเท่ากับ 4.67 นอกจากนั้นยังมีคุณภาพในมาตรฐานทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.61-4.72 โดยมาตรฐานที่มีคุณภาพระดับสูงสุดคือ มาตรฐานด้านความเหมาะสม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมาคือ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความถูกต้อง และมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพเท่ากับ 4.68 4.66 และ 4.61 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ระบบฯ ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ระบบบริหารความเสี่ยงที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่ดี สามารถนำมาปรับใช้เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดีในทุกๆ ด้าน ทำให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการงานได้เป็นระบบและประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนั้น ระบบดังกล่าวยังให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นของการค้นหาและระบุความเสี่ยงซึ่งช่วยให้การระบุความเสี่ยงมีความครบถ้วน ครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนอย่างแท้จริง ทั้งยังมีคู่มือการใช้ระบบที่มีคำอธิบายที่เข้าใจง่าย โรงเรียนสามารถใช้ศึกษาประกอบในกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้ รวมทั้งมีแบบฟอร์มที่ช่วยให้การดำเนินงานสะดวกและง่ายขึ้น จึงเห็นว่าระบบบริหารความเสี่ยงมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง โดยไม่มีข้อเสนอแนะในการปรับแก้

นอกจากนั้น ผู้เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ระบบฯ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ ความเข้าใจและการเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของบุคลากร เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้ดำเนินงานหลักที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานโดยมีเป้าหมายเดียวกันหรือมีวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มี

ความสำคัญอย่างมากจึงต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนพร้อมทั้งร่วมลงมือปฏิบัติกับบุคลากรและสนับสนุนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพของระบบบริหารความเสี่ยง

มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความเหมาะสม	4.72	0.36
ความเป็นประโยชน์	4.68	0.38
ความถูกต้อง	4.66	0.41
ความเป็นไปได้	4.61	0.46
รวม	4.67	0.36

การอภิปรายผลการวิจัย

ระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิตี หรือ Pa-Vicids” ซึ่งเป็นระบบเปิด (Opened System) ที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อระบบ เนื่องจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนงานหนึ่งภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดโครงสร้าง องค์กร และแบ่งส่วนงานของกระทรวงศึกษาธิการออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษา โดยแยกหน้าที่สำคัญคือหน้าที่ด้านนโยบายกับหน้าที่การปฏิบัติงานออกจากกัน ส่วนกลางรับผิดชอบการกำหนดนโยบาย แผน มาตรฐาน กำกับติดตามและส่งเสริมสนับสนุน ส่วนการปฏิบัติเกือบทั้งหมดอยู่ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา โดยจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษาแยกเป็น 2 ส่วน คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การบริหารงานของสถานศึกษาจึงต้องเป็นไปตามนโยบายของส่วนกลางที่จะมีผลกระทบต่อระบบการบริหารความเสี่ยงฯ นอกจากนั้นสถานศึกษายังได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ 1) สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี 2) ความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านการศึกษา เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) นโยบายประเทศไทย 4.0 และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น และ 3) นโยบายหรือคำสั่งต่างๆ จากหน่วยงานต้นสังกัด

การใช้แนวคิดระบบเปิดนั้นทำให้ “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิตี หรือ Pa-Vicids” ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Robbins, 1990; Lunenburg & Ornstein, 2012; Schoderbek, Schoderbek, & Kefalas, 1990) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของระบบไว้สอดคล้อง

กันว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ 5) สภาพแวดล้อม (Environment) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของ “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิทธี หรือ Pa-Vicids” ที่พัฒนาขึ้น มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ระบบดังกล่าวมีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมสำหรับนำไปปฏิบัติจริงในสถานศึกษาในระดับมากที่สุด

นอกจากนั้น “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิทธี หรือ Pa-Vicids” เป็นระบบภายในสถานศึกษาที่ผู้ใช้งานคือผู้เกี่ยวข้องในระดับสถานศึกษาร่วมมือกันตามโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของตนเองนั้นเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปที่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจในระดับปฏิบัติได้เองโดยไม่ต้องรอคำสั่งจากหน่วยงานบังคับบัญชาซึ่งสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ ความเป็นอิสระ (Autonomy) และการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (Participatory Decision Making) (Sanrattana, 2000)

องค์ประกอบที่สำคัญหนึ่งของ “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิทธี หรือ Pa-Vicids” คือองค์ประกอบกระบวนการซึ่งประกอบด้วยการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 2) การค้นหาและระบุความเสี่ยง 3) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 4) การประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง 5) การกำหนดกลยุทธ์/การตอบสนองและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง 6) การดำเนินการบริหารความเสี่ยง และ 7) การตรวจสอบ การประเมิน และการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงมีความสอดคล้องกับมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2562 ซึ่งปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 มาตรา 79 ที่บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด 9 ประการ ตัวอย่างเช่น 1) หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการบริหารความเสี่ยง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ฝ่ายบริหารต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการความเสี่ยง ประกอบด้วยการมอบหมายผู้รับผิดชอบ การกำหนดวัฒนธรรมของหน่วยงาน และการบริหารทรัพยากรบุคคล 3) หน่วยงานของรัฐต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม รวมถึงการสื่อสารในองค์กร 4) การบริหารจัดการความเสี่ยงต้องดำเนินการทุกระดับขององค์กร 5) การบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างน้อยประกอบด้วย การระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง และการตอบสนองความเสี่ยง 6) หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และต้องสื่อสารในองค์กร 7) หน่วยงานของรัฐต้องมีการติดตามประเมินผลและการทบทวนแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ 8) หน่วยงานของรัฐต้องมี การรายงานการบริหารจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานต่อผู้เกี่ยวข้อง และ 9) หน่วยงานของรัฐสามารถพิจารณานำเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของหน่วยงาน

ผลการประเมินคุณภาพของ “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids” ในมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง โดยผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนที่ทดลองใช้ระบบ พบว่า เป็นระบบที่มีคุณภาพตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งยังเป็นระบบที่ช่วยให้โรงเรียนทั้ง 3 แห่งที่ทดลองใช้สามารถบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ตามแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการที่กำหนดได้ครบถ้วนเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ความเสี่ยงเกือบทั้งหมดที่ระบุไว้มีระดับความเสี่ยงลดลงไปอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบบริหารความเสี่ยงที่พัฒนาขึ้นนั้นมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluations (1994) การที่ “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids” มีคุณภาพดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากการกำหนดหลักการของระบบ วัตถุประสงค์ของระบบ และองค์ประกอบของระบบไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้ระบบที่มีการระบุวัตถุประสงค์ของคู่มือ มีการอธิบายแนวปฏิบัติการใช้ระบบ และมีการจัดทำแบบฟอร์มสำหรับใช้ในระบบ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่ทดลองใช้ระบบสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สารสนเทศจากการบริหารความเสี่ยงยังมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา “ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids” จึงสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้จริงโดยมีองค์ประกอบและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานปกติในสถานศึกษา คู่มือการใช้ระบบมีเนื้อหาที่ชัดเจน ครบถ้วน และทำความเข้าใจได้ง่าย ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถดำเนินการบริหารความเสี่ยงได้ ผลที่ได้จากการใช้ระบบมีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเวลาและงบประมาณที่ใช้ นอกจากนี้ยังไม่มีภาระการจับผิด การดำเนินคดี หรือการให้ทุนให้โทษแก่บุคลากรในสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษารับทราบผลของการบริหารความเสี่ยงอย่างชัดเจนและเปิดเผย ผู้รับผิดชอบการบริหารความเสี่ยง มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือ มีการกำหนดผู้เกี่ยวข้อง บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาดำเนินการบริหารความเสี่ยง ได้ถูกต้องตามหลักการและวัตถุประสงค์ ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ทราบผลการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริงและทันเวลา รวมทั้งแบบฟอร์มที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยงที่ช่วยให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้อง สมบูรณ์ มีความเป็นเหตุเป็นผล และตรวจสอบได้

ข้อจำกัดของการนำระบบบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไปประยุกต์ใช้

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลางที่มีขนาดและสังกัดแตกต่างกัน โดยเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหาร ความเสี่ยงซึ่งเป็นต้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากการสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขอบเขตการวิจัยดังกล่าวข้างต้นมาประกอบในการพัฒนาระบบ นอกจากนั้นยังได้นำระบบบริหารความเสี่ยงที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลางที่มีขนาดและสังกัดแตกต่างกัน จำนวน 3 แห่ง 1) สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และ 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนในสังกัดเดียวกันแต่มีขนาดต่างกัน หรือโรงเรียนที่มีขนาดเดียวกันแต่ต่างสังกัดกัน ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเน้นย้ำให้สถานศึกษา เห็นความสำคัญและดำเนินการบริหารความเสี่ยง โดยกำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานของสถานศึกษาตั้งแต่ในการจัดแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นการบูรณาการการบริหารความเสี่ยงกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษามีการดำเนินงานตามปกติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 อยู่แล้ว จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับสถานศึกษาแต่จะช่วยให้สถานศึกษาได้พิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา และสามารถดำเนินการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ควรเน้นย้ำให้สถานศึกษาเห็นความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง โดยกำหนดให้มีการประเมินสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้สถานศึกษามีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบและนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
3. สถานศึกษาควรดำเนินการบริหารความเสี่ยงโดยนำระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาววิธิตี หรือ Pa-Vicids ซึ่งผ่านการทดลองใช้และพบว่าสามารถนำไปใช้กับสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีไปประยุกต์ใช้โดย

สามารถบูรณาการกับการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษามีการดำเนินงานที่เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็งแล้วดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยง ประเมิน และกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นใน การพัฒนาผู้เรียน จากนั้นจึงจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปี โดยนำผลจากการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง รวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และผลการประเมินคุณภาพภายนอก ตลอดจนผลการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา มาใช้ประกอบในการจัดทำแผนดังกล่าว แล้วจึงดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาตามแผนที่กำหนด พร้อมทั้งดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งการดำเนินงานตามกระบวนการดังกล่าวจะช่วยให้สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา โดยมีการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงลดลงและ/หรือความรุนแรง/ผลกระทบของความเสียหายลดลงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้และควบคุมได้

นอกจากนั้น ความเสี่ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็งนั้นจัดเป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Operational Risk) ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่เกิดในกระบวนการทำงานตามยุทธศาสตร์และพันธกิจของสถานศึกษา ดังนั้น หากสถานศึกษามีการดำเนินการควบคุมภายในแล้ว สถานศึกษาสามารถนำระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิตี หรือ Pa-Vicids ไปบูรณาการกับการควบคุมภายในของสถานศึกษาได้ โดยกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติที่จะช่วยให้มั่นใจว่าได้มีการดำเนินการตามแนวทางการตอบสนองความเสี่ยงที่กำหนดไว้ ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการควบคุมภายในได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การควบคุมแบบป้องกัน (Preventive Control) เป็นการควบคุมเพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายหรือความเสี่ยงจากความผิดพลาด 2) การควบคุมแบบค้นพบหรือแบบตรวจสอบติดตาม (Detective Control) เป็นการควบคุมเพื่อค้นหาหรือค้นพบความเสี่ยงหรือความเสียหายหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้น 3) การควบคุมแบบส่งเสริมหรือแบบแนะนำวิธีปฏิบัติงาน (Directive Control) เป็นการควบคุมที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และ 4) การควบคุมแบบแก้ไข (Corrective Control) เป็นการควบคุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขความเสียหายหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้ถูกต้อง หรือเพื่อหาวิธีแก้ไขไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีกในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้และเน้นการศึกษาผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการใช้ระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีลิตี หรือ Pa-Vicids ซึ่งพบว่า โรงเรียนทั้ง 3 แห่งสามารถบริหารความเสี่ยงตามแผนบริหารความเสี่ยง/แผนปฏิบัติการที่กำหนดได้ครบถ้วนเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ความเสี่ยง

เกือบทั้งหมดที่ระบุไว้มีระดับความเสี่ยงลดลงไปอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษาผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ที่เกิดกับผู้เรียนตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยติดตามเพื่อศึกษาผลลัพธ์/ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบ เพื่อศึกษาถึงการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาทั้ง 3 ด้าน แล้วนำผลที่ได้มาพัฒนาระบบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยเป็นสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในภาคกลางที่มีขนาดและสังกัดแตกต่างกัน โดยเป็นสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และมีการทดลองใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นกับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาเท่านั้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ และสังกัดอื่นๆ ทั้งยังไม่ได้ศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนในสังกัดเดียวกันแต่มีขนาดต่างกัน หรือโรงเรียนที่มีขนาดเดียวกันแต่ต่างสังกัดกัน ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของการสรุปอ้างอิงผลการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพื่อนำระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids ไปทดลองใช้กับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในต่างบริบทต่อไป

3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศหรือโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมกับอินเทอร์เน็ต เพื่อให้สามารถจัดเก็บ ประมวลผล นำเสนอข้อมูลสารสนเทศ และให้ข้อมูลป้อนกลับไปยังผู้เกี่ยวข้อง โดยมีการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลอื่นๆ ของสถานศึกษาเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องช่วยให้ไม่ต้องบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อน รวมทั้งสามารถเข้าถึงระบบบริหารความเสี่ยงแบบพาวีสิทธิ์ หรือ Pa-Vicids ได้ในทุกที่ทุกเวลาแบบ Real-Time พร้อมทั้งมีระบบการแจ้งเตือนเมื่อถึงกำหนดระยะเวลาสำคัญในการดำเนินงาน เนื่องจากการทดลองใช้ระบบในการวิจัยครั้งนี้ยังเป็นการทดลองที่ผู้เกี่ยวข้องต้องจัดทำเอกสารลงในแบบฟอร์มตามที่กำหนดในคู่มือ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

References

- Boontawee, B. (2003). *Development of Teacher Self-Evaluation System for Instructional Development enhancing Accuracy by using Stakeholders Information*.
[Doctoral dissertation] Chalalongkorn University.
- Edwards, P. (1985). *Systems Analysis, Design and Development: With Structured Concepts*. Holt, Rinehart and Winston.
- Gray, C.F. & Larson, E.W. (2011). *Project management: The management process*. McGraw-Hill.
- Jedsadawal, C. (2007). *Risk Management*. Phodee.
- Joint Committee on Standards for Educational Evaluations. (1994). *The Program Evaluation Standards: How to assess evaluations of Educational programs*. Sage.
- Klaphachan, P. (2008). *Risk Management*. Prachaya publishing.
- Lunenberg, F.C. & Ornsteia, A.C. (2012). *Education administration: Concepts and practices*. Wadsworth.
- Ministry of Education. (2002). *National Education Act B.E. 2542*. Express Transport Organization Printing House.
- Office of Internal Audit, Kasetsart University. (2007). *Manual of Enterprise Risk Management*. Kasetsart University.
- Office of the Education Council. (2016). *Report on Educational Management According to the Revised National Education Plan (2552-2559 B.E.)*. Office of the Education Council.
- Office of the Education Council. (2018). *Report on Education in Thailand B.E.2561*. Office of the Education Council.
- Office of the Education Council. (2019). *National Educational Standards B.E.2561*. Office of the Education Council.
- Office of the Higher Education Commission. (2011). *Manual of Internal Quality Assurance for higher education B.E. 2554*. Office of the Higher Education Commission.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2013). *Risk Management Plan for Year B.E. 2553*. Ministry of Education.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Finance. (2014). *Guideline for Risk Management of The Permanent Secretary Office for the Fiscal Year B.E. 2557*. Ministry of Finance.

- Office of the Public Sector Development Commission. (2009). *Manual of Technics and Methods for Modern Management according to Good Governance Guideline: Risk Analysis and Management*. Office of The Public Sector Development Commission.
- Robbins, P. S. (1990). *Organization Theory: Structure, Design, and Applications*. Englewood Cliffs.
- Sanrattana, W. (2000). *Education Policy Process from political system to Bureaucracy: Problems and Development Guideline*. Tipwisut Printing House.
- Schoderbek, P. P., Schoderbek, C. G. & Kefalas, A. G. (1990). *Management Systems: Conceptual Consideration*. Richard D. Irwin.
- Stair, R. & Reynolds, G. (2010). *Principles of Information Systems. A Managerial Approach*. Thomson Place.
- Sumaeteepasit, C., Pipithnaowarat, M., & khongsawatkiat, K. (2013). *Professional Risk Management*. McGraw-Hill.
- Suntarayut, T. (2010). *Education Risk Management*. Naticulkarnpim.
- Tongaram, P. (2009). *Development of a Performance Appraisal System for Private University Faculty based on Standard-based Evaluation and Competency-based pay*. [Doctoral dissertation] Chalalongkorn University.